

Tři druhy škod ve smyslu vyhlášky vznikajících nadměrným okusem zvěří

(teoretické minimum k provádění výpočtů a postup zjištění vstupních dat)

❖ Co je to škoda...

...objasňuje Občanský zákoník č. 89/2012 Sb (od § 2894). Škoda je majetková újma vyjádřitelná obecným ekvivalentem, tj. penězi – došlo ke zmenšení majetku poškozeného a současně vzniká odpovědnost za škodu. Dle § 2952 se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Toto je obecný půdorys, na kterém staví občanské právo.

❖ Vznik určitého poškození lesa souvisí s přirozenými životními projevy volně žijící zvěře. **Limitní je okamžik, kdy už jsou výrazně poškozovány hospodářské zájmy vlastníka pozemku a dochází tedy ke škodám.**

❖ Oceňování škod zvěří upravuje Vyhl. č. 55 / 1999 Sb. v platném znění, výsledek se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Celková škoda se vypočítá jako součet jednotlivých škod.

❖ Předpokládejme, že stanovená výše škody má sloužit především pro efektivnější komunikaci s „protistranou“ a neradi bychom přistoupili k vymáhání škod soudní cestou. I když se nechceme pasovat do role soudních znalců, přistupujeme k vyčíslování škod od počátku se vši odpovědností, poctivě a bez emocí. Naše práce má být snadno přezkoumatelná. Pamatujme, že znalec nevykládá zákon, ale měří, počítá a předkládá odborné argumenty. Je dobré mít na zřeteli určitou „velkorysost“ - kdokoliv, kdo bude naši práci revidovat, by měl brzy dojít k závěru, že skutečnost je ještě o stupínek horší, než náš nález.

Nejtěživějším typem poškození je bezesporu všudypřítomný okus obnovy – umělé / přirozené.

❖ Chceme-li stanovovat škody na obnově, je zapotřebí, aby příslušný porost byl „v obnově“ (viz dále) a současně bylo zřejmé, že limitujícím faktorem obnovy je pouze poškození zvěří a nic jiného (světlo, přísušek atp.). Obnova porostu může probíhat, či být žádoucí:

- administrativně = byl překročen věk počátku obnovy daný LHP, LHO, LZ, je vyhlášena rekonstrukce nebo přeměna porostu (+ např. s finanční podporou) atd.
- fakticky = obnova evidentně probíhá a je žádoucí + vlastník činí aktivní kroky (obnovní těžby, příprava půdy, ochrana PO, sadba na holině z těžby, podsadby, podsíje atd.). Může také probíhat rozpad porostů a obnova se evidentně stává žádoucí a naléhavou.

Škoda 1: Škoda ze snížení přírůstu následkem okusu (S7.2 podle § 9, odst. 4 vyhlášky 55/1999)

- 1) lokalizujeme obnovované porosty (tedy typ porostů b))
- 2) každý porost fyzicky navštívíme a zmapujeme rozsah obnovy (např. od 10 cm výšky; pozor na vysokou přirozenou mortalitu tohoročních semenáčků) = zjistíme plochu obnovy v porostu
- 3) odečteme plochu chráněnou oplocením
- 4) odečteme plochu zabranou kmeny mateřského porostu. Např. v mýtně zralé kmenovině 3m^2 / strom (kruh $d = 1\text{m}$)

Pozor: Plochu obnovy je zapotřebí stanovit od počátku zodpovědně a obhajitelně před „protistranou“. Má kardinální dopad na výši škody a současně názor na tuto vstupní hodnotu nelze meziročně zásadněji měnit.

Nyní je zapotřebí na obnovované ploše v každém porostu zjistit údaje o přirozené obnově a míře jejího poškození = zvolíme vhodný typ zkusných ploch. Mohou být kruhové, čtvercové atd. Jako výhodné se jeví počítání na dlouhých transektech (de facto obdélnících) o šířce 1m. *Při délce pásma 50 m se získá vzorek 50 m² a díky délce jsou dostatečně podchyceny proměnlivé podmínky v porostu. Hledáme pravdu pro celý porost a vyhýbáme se tedy čemukoliv, co může data ovlivnit – např. porostní okraje, krmné zařízení atd., atd.*

Začátek a konec transektu stabilizujeme (např. barevným kolíkem). Do terénního formuláře poznamenejeme jejich souřadnice GPS (lze odečíst např. z aplikace Mapy), sklon transektu (kvůli případné redukci plochy transektu na svah) a pořídíme fotodokumentaci (a čas pořízení fota) + relevantní poznámky a samozřejmě datum, podpis. Terénní formulář je prvotní doklad **(jeho vzor najdete na webu).**

Pro práci použijeme metrovku s dělením po 10 cm. Metrovku neseme v registrační výšce nad středem pásma a zaznamenáváme dřevinu, výšku, okus terminálu (sledované období), boční okus (30-50%; 50%+), zničení (např. rytí/vytloukání) – všechny tyto hodnoty pro sledované období – tedy nejčastěji od 1.7. minulého roku. Jedná se o hodnoty N a Np dále vstupující do vzorce výpočtu. Doporučujeme evidovat také starý okus (důkaz, že poškození je dlouhodobé a chronické) a zda byl terminál ochráněn (např. nátěrem).

Prvními předpokládanými výstupy ze zkusných ploch jsou tyto:

- 1) možnosti uplatnění přirozené obnovy jsou velké** – prokážeme mnohem vyšší počty v PO, než užívané počty při UO (nyní už máme přehledné tabulky po porostech a dřevinách). **V datech si pomůžeme zařazením PO do výškových tříd výsadbyschopného sadebního materiálu.**
- 2) Vliv okusu je výrazný a dlouhodobě představuje limitující faktor obnovy lesa** – zjištění na transektech by mělo korespondovat se závěry z KSP.

Obnova lesa je od počátku projektovaná, sledovaná a řízená lesním hospodářem – záměr vlastníka a lesního hospodáře je odůvodněný, legitimní a ... hlavně reálný. Proto neakceptujeme, pokud odrůstají pouze okusově méně atraktivní dřeviny a zbytek dřevin budoucího pestře smíšeného lesa neodrůstá. Z tabelárních výstupů jsou patrné zastoupení dřevin v obnově, průměrné výšky, míra okusu (terminál, boční). Argumentaci, že poškození je dlouhodobé a chronické podpoříme také tím, že jsme sledovali starý okus. „Mimo soutěž“ v případné diskuzi nabídneme srovnání s kritérii „Saské metody“, kritérii pro vyhodnocování KSP u LČR atd.

Dobré je mít informaci o odrůstání lesa chráněného blízkou oplocenkou nebo KSP – průměrná výška dřeviny v oplocence a mimo plot, spontánní nálet dřevin mateřského porostu do oplocenek.

Škoda (S7.2) ze snížení přírůstu lesního porostu v důsledku okusu zvěří vychází z předpokladu, že porost sice existuje, nicméně nepřirůstá v takové míře, jako kdyby nebyl poškozován.

Uvažuje se především s okusem terminálu. Okus postranních výhonů se zohledňuje od intenzity 30 %, ale pouze na jedincích, kde byl současně poškozen terminál (§ 54 zákona o myslivosti). Do výpočtu dále vstupuje tabulková hodnota ročního přírůstu dle skupin dřevin a koeficient zvyhodňující dřeviny jedle, smrk a modřín.

Postupuje se dle vzorce $S7.2 = Z \cdot K2 \cdot Np/N$,

kde

$S7.2$ = roční škoda ze snížení přírůstu lesního porostu v důsledku okusu zvěří nebo hospodářskými zvířaty,

Z = hodnota ročního přírůstu podle skupin dřevin uvedená v příloze č. 6 vyhlášky

$K2$ = koeficient vyjadřující míru poškození podle stupňů poškození, jehož hodnota se určí podle přílohy č. 8,

Np = počet poškozených sazenic, maximálně však 1,3násobek minimálního počtu (zjištěno na transektu)

N = skutečný počet jedinců, maximálně do výše 1,3násobku minimálního počtu (zjištěno na transektu)

Pokud pracujeme v PO, brzy odhalíme, že výpočet Np/N je chybně nadefinovaný. Počty jedinců v obnově jsou totiž obvykle (ale ne nutně vždy) řádově vyšší než 1,3 násobek minimálních počtů dle vyhl. 456/2021 Sb., a zlomek Np/N z výpočtu tím pádem vypadává a škoda je součinem $Z \times K2$, což poškozuje protistranu. My ale chápeme, jaký byl původní záměr zákonodárce a ve výpočtu se toho přidržíme, ostatně, je to i v zájmu protistrany.

Dle tohoto postupu se vypočte škoda okusem v Kč/m² pro jednotlivé dřeviny. Výsledná škoda je součinem základní škody $S 7.2$ (Kč/m²) a plochy dřeviny v obnově, škoda za porost je pak zjištěna součtem po jednotlivých dřevinách.

Škoda 2: Škoda ze zničení následkem okusu (S6 podle § 8, odst. 1 vyhlášky 55)

Soustavné okusování stromků předpokládá postupné (byť nižší) přírůsty jednotlivých dřevin s tím, že porost za určitou dobu zvěří odroste, a tedy vytvoří novou generaci lesa. Jak ale dokazujeme, mladé stromky na předemětných lesních pozemcích neodrůstají a po chronickém okusu po několika letech hynou a jsou průběžně nahrazovány stromky dalšími, viz zde:

*<https://silvarium.cz/lesnictvi/zver-zcela-znici-kazdy-sedmy-maly-stromek-pri-obnove-lesu>.
Okusem jsou často zničeny i nejmladší semenáčky brzy po vzejití, typicky jedle.*

Proto kromě škody vzniklé okusem ze snížení přírůstu okusem přistupujeme k výpočtu postavenému na ocenění zničených stromků v náletu. Východiskem je tedy úvaha, že pokud není nálet zajištěn v průměru do 7 let (tj. do zákonné lhůty zajištění obnovovaného porostu), je každoročně zničena Zničena je průběžně 1/7 (15 %) plochy náletu, resp. 1/7 z max. 1,3 násobku minimálních počtů sazenic užívaných při UO sadbou. O tuto zničenou plochu se snižuje hodnota majetku poškozených.

Postupuje se dle vzorce $S_6 = H_{lpa} - A_a$,

kde

S_6 = škoda ze zničení lesního porostu,

H_{lpa} = hodnota lesního porostu před zničením,

A_a = hodnota mýtní výtěžky (zde se nic vytěžit nedá, tj. = 0)

Tabulkovou hodnotu lesního porostu H_{lpa} podle skupin lesních dřevin pro věk 1 až 5 let včetně bez ohledu na bonitní stupeň najdeme v tabulce č. 1 k vyhlášce č. 55/1999 Sb.

Jelikož příloha vyhlášky nemusí odrážet tržní realitu a ceny obvyklé, můžeme nabídnout také srovnání s cenou umělé obnovy. Využijeme cenu sazenice z ceníků platných v předmětném období a obvyklé ceny práce.

Poznámka: Tato škoda vychází z vyhlášky 55/1999, ale je v praxi opomíjena.

Škoda 3: Škoda z mimořádných nebo nákladově náročnějších opatření

(S11 podle § 14, odst. 1 vyhlášky 55)

V předchozí části je vyčíslena škoda (1, 2) pouze na té části obnovované plochy, která není chráněna oplocenkou. V této části bude vyčíslena škoda na oplocované části obnovované plochy. Ačkoliv se z povahy věci jedná o opatření k zamezení vzniku škody, §14 vyhlášky č. 55/1999 Sb. používá terminologické označení „škoda“.

Vzhledem k tlaku zvěře, který byl vámi v předchozích krocích zjištěn na předmětných pozemcích, je oplocenka prakticky jediným spolehlivým nástrojem, jak zajistit odrůstání všech dřevin, včetně melioračních a zpevňujících dřevin, které jsou pro zvěř mimořádně atraktivní.

Dle § 5 odst. 1, písm. f) vyhlášky č. 101/1996 Sb. jsou vlastníci lesa povinni chránit ohrožené lesní porosty proti okusu, loupání a zimnímu ohryzu kůry v rozsahu nejméně 1 % výměry lesa vlastníka v honitbě. Opatření vyjmenovaná v § 5, odst. 1 této vyhlášky se potom považují za přiměřená dle § 53 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Vlastník lesního majetku je nucen provádět tato ochranná opatření v mnohonásobně větší míře, než legislativa ukládá.

V principu jde o to, že nákladově náročnějším opatřením je provedení ochrany nad 1 % výměry lesa v honitbě – jako projev „zoufalství“ vlastníka lesa v důsledku nadměrného poškozování lesa zvěří. Současně se však těmito nákladnějšími opatřeními snižuje jeho jmění, čímž mu vzniká škoda.

Pro využití tohoto postupu je zapotřebí, aby nákladná opatření bylo skutečně nutné realizovat k dosažení požadovaného obnovního cíle (pamatujme: odůvodněný, legitimní a reálný). Doložíme např., že růst stromků se zastavuje na určité výšce, zatímco v oplocenkách stromky odrůstají.

Dále je potřeba výpočtem prokázat, že hodnota chráněná např. oplocenkou je vyšší, než roční náklad na toto opatření.

Při vyčíslení nákladů se vychází z typu oplocenky, z obvyklé ceny za jeden běžný metr, z předpokládané doby životnosti oplocenky a z odhadovaných nákladů na její udržování. Samozřejmě máme k dispozici zákresy oplocenek, délky, plochy a zmapovaný stav lesa chráněného oplocením.

§ 14 Vyhlášky č. 55/1999 Sb. považuje za mimořádná opatření také náklady nutné ke zjištění výše škody, např. náklady na monitoring, biomonitoring nebo znalecké posudky. Tyto náklady nejsou nikterak nízké, proto neváhejme tento fakt „protistraně“ náležitě okomentovat.

Postupuje se dle vzorce $S_{11.1} = K_m$,

kde

$S_{11.1}$ = škoda z mimořádných opatření,

K_m = ekonomicky oprávněné úplné vlastní náklady na mimořádná opatření (tj. v našem případě náklady na oplocenku postavenou nad povinné 1 %, náklady na znalecký posudek, náklady na zjišťování škod, které jdou nad míru obvyklou, atp.).

Pokud nejsme již předem pevně odhodláni vyčíslenou finanční škodu každopádně vymáhat, vstřícným gestem při vyjednávání s „protistranou“ může být připomenutí, že naším cílem je především dosažení a udržování rovnováhy úpravou stavů zvěře a mysliveckého managementu v reálně dohledném časovém horizontu (cca 3-4 roky).

Radek Kajfosz, 2.7.2022